

ІНКЛЮЗІЯ КРОК ЗА КРОКОМ

Дидактичні матеріали для роботи з учнями в інклюзивному класі

Наталія ЛАЛАК, канд. пед. наук, доцент,
Мукачівський державний університет,
Закарпатська обл.

Серед багатьох змін, які мають відбутися в освіті з нового навчального року, — масове впровадження у шкільну практику інклюзивного навчання. Важливі нюанси організації діяльності освітніх закладів у цьому напрямі було розкрито в попередньому випуску (див. «УПШ», № 8, 2018).

Сьогодні автор пропонує читачам добірку дидактичних матеріалів, що стануть у пригоді при роботі з учнями, які мають особливі освітні потреби.

Одна з головних демократичних ідей — усі діти рівноправні члени суспільства і мають право на здобуття якісної освіти. Тож нині назріла необхідність об'єднати спеціальну й масову традиційні системи в єдиний освітній простір.

Інклюзивна школа — це освітній заклад, відкритий для навчання всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, соціальних, емоційних, мовленнєвих

чи інших особливостей. Завдання такого закладу — забезпечити комфортне перебування в ньому дітей, що мають особливі освітні потреби (ООП), адаптувати навчальні програми і плани, методи та форми навчання для забезпечення їх успішного навчання. Слід також змінювати негативне ставлення до дітей з ООП, долати усталене уявлення про недостатній рівень розвитку їхнього інтелекту.

ПЕРЕДУМОВИ УСПІШНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Аби ефективно допомогти розвиватися дітям з ООП і звести до мінімуму можливі негативні наслідки спільного навчання з іншими дітьми, школа має дотримуватися у роботі таких принципів.

Налагодження толерантних взаємин між усіма учасниками освітнього процесу

Саме толерантність — важливий духовно-моральний принцип демократичного суспільства.

Ознаки толерантності:

- співробітництво, дух партнерства;
- готовність приймати чужу думку;
- здатність поставити себе на місце іншого;
- прийняття іншого таким, яким він є;
- терпимість до чужих думок, вірувань і поведінки;
- відмова від агресивних проявів і насильства.

Педагогам слід виховувати доброзичливе ставлення до дітей з ООП як у школярів, так і в їхніх батьків, і насамперед власним прикладом.

Тісна співпраця з батьками дітей, що мають особливі освітні потреби

Батьки учнів з ООП активніші, ніж батьки звичайних малят, але вони іноді не бачать перспектив розвитку своїх дітей. Тож завдання педагога — залучити мам і тат таких учнів до складання для них індивідуальних програм, оптимальних для всіх учасників навчально-виховного процесу.

Важливо, щоб у навчальному закладі були передбачені різні види спілкування та взаємодії між родинами і педагогами. Деякі батьки віддають перевагу спілкуванню в письмовій формі, інші — особистим зустрічам. Поступово сім'ї набувають певного

педагогічного досвіду, внаслідок чого підвищується рівень знань та вмінь дітей, зростає рівень їхньої самооцінки. Якщо деякі родини не приділяють належної уваги своїй дитині, школа має заохочувати їх до участі у педагогічному процесі. У цьому випадку слід надавати батькам фактичну інформацію про маленького учня, уникаючи оцінок і висновків. Запорука добрих стосунків між навчальним закладом і сім'єю — повага, некритичне ставлення та співчуття.

Уважне ставлення до проблем зі здоров'ям дітей

Шкільні педагоги можуть багато в чому допомогти батькам. Скажімо, ініціювати розмову з тем, на які вони говорити не наважуються. Так, чимало батьків дітей з ООП спочатку приховують свій гнів, образи, розпач. Коли ж вони бачать, що педагог розуміє їхні переживання, то охоче йдуть на контакт. Можна сказати, що батьки — експерти з питань, які стосуються їхніх дітей, педагоги ж — експерти з питань розвитку й освіти дітей загалом. Коли вчителі та батьки активно співпрацюють, їхні знання й ресурси помножуються,

що справляє загальний позитивний вплив на розвиток дитини.

Злагоджена співпраця всіх фахівців, що працюють в інклюзивному класі

Адміністрація школи, батьки, реабілітолог, логопед, практичний психолог, соціальний педагог, лікарі — усі, хто працює в інклюзивному класі, мають допомагати одне одному, обмінюватися знаннями, намагатися максимально використовувати всі можливості для досягнення головної мети — реалізації дитиною своїх можливостей та підготовки її до самостійного життя в суспільстві.

Систематична робота вчителя з підвищення свого фахового рівня

Працюючи з дітьми з ООП, педагоги мають можливість поглиблювати свої знання про закономірності розвитку дітей, виробляти власні позиції щодо ефективності навчальних технологій, формувати розуміння проблем освіти та виховання таких дітей, а також напрацьовувати тактику їх психолого-педагогічної підтримки.

ОРГАНІЗАЦІЯ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ

Серед цілей, яких мають досягти вчителі, працюючи з учнями, що мають ООП, перш за все виокремлюють такі:

- забезпечення фізичного комфорту, відчуття безпеки та прийняття, позитивного емоційного контакту з учителем задля успішної адаптації в соціумі;
- створення навчальних і використання життєвих ситуацій для формування вміння читати, комунікативних компетенцій, графомоторних навичок, елементарних математичних уявлень;
- моделювання виховних ситуацій для напрацювання досвіду спілкування, підготовки до виконання суспільних ролей, зміцнення позитивних переживань, пов'язаних з їх виконанням;
- розвиток рухової активності та зміцнення здоров'я.

У своїй методичній скарбниці педагоги повинні мати різноманітні дидактичні матеріали, що допоможуть організувати належну корекційну роботу за різними напрямками.

Розвиток координації рухів

Як показує практика, розвитку координації рухів сприяють фізичні та музичні вправи зі стрічками, прапорцями, обручами, хустинками, м'ячами, брязкальцями тощо.

* Більш детально про ці види занять можна довідатися зі статей І. Барбашової (див.: ["УПШ", 2017, № 4, № 7, № 12; 2018, № 4](#)).

Розвиток дрібної моторики*

Для цих занять можна використовувати будь-який природний матеріал: жолуді, каштани, засушені ягоди горобини, горіхи. Дитині пропонується спочатку посортувати змішаний матеріал обома руками. Поступово завдання ускладнюють, пропонуючи взяти однією рукою кілька предметів водночас, а далі діти мають брати одночасно обома руками різні предмети тощо.

Правильно облаштоване освітнє середовище — запорука комфортного перебування учнів у школі.

(Надано Закарпатським ІППО)